

8 Cinema

Quadern de Cinema

Esteve Riambau

La novel·la d'un cineasta

Manuel Gutiérrez Aragón ha guanyat el premi Herralde amb la novel·la 'La vida después de marzo', que té relació amb els atemptats de Madrid del 2004

Ha passat poc més d'un any des que Manuel Gutiérrez Aragón va anunciar que es retirava del cinema fins que ha reaparegut públicament com a novel·lista. Aquesta mutació creativa és tan coherent com només fins a cert punt sorprenent. *Todos estamos invitados*, la darrera pel·lícula del director càntabre denunciava el terrorisme d'ETA i la lluita contra la por que es viu al País Basc. *La vida antes de marzo*, el llibre editat per Anagrama amb el qual acaba de guanyar el premi

Herralde de novel·la, té els atemptats islamistes de Madrid com a teló de fons. Les seves primeres paraules parlen d'"un bosc gelat, tan propici a la música i al crim" i remunten a l'univers màgic del realitzador d'*El corazón del bosque* i *Habla, mudita*, aquells paratges del nord de la Península

que amaguen secrets inconfessables. La novel·la, en canvi, es decanta obertament cap a un futur proper que no és de ciència-ficció: resulta perfectament versemblant.

Gutiérrez Aragón ha dit que ha escrit la seva primera novel·la de manera que mai pugui ser adaptada a la pantalla: *La vida antes de marzo* parteix, tanmateix, d'una imatge profundament inquietant: la d'un tren que circula entre Lisboa i Bagdad per una circumval·lació i amb l'ajut d'unes llançadores que fan la funció d'estacions perquè el comboi mai no s'aturi. L'acció transcorre a l'any 2024 i té com a protagonistes dos passatgers espanyols amb més d'un passat comú. Ambdós han tingut contacte amb els explosius que van provocar la massacre de l'11 de Març i és des del seu punt de vista que el lector s'aboca al fanatisme islamista manifestat a través de les noies casades per imperatius familiars; de les festes amb xais cuinats després de ser degollats i de partits de futbol de costellada i paella que serveixen

de tapadora per exaltar uns ànims fonamentalistes forjats davant la invasió nord-americana de l'Iraq i de la fotografia de Bush, Blair i Aznar a les Açores.

Guionista de pel·lícules pròpies i alienes, el director de *Demonios en el jardín* coneix a la perfecció els mecanismes de l'escriptura. Domina la paleta de colors narratius, però també sap capbussar-se en els racors més tortuosos de la psicologia humana. *La vida antes de marzo* aguanta la tensió amb dos únics personatges tancats en un vagó mentre consumeixen ampolles de vi de les zones que el tren creua amb un destí sense principi ni final. Acabar una història és un convencionalisme literari al qual aquesta novel·la també recorre, però sense deixar de denunciar-lo. Abans d'aquell més de març, hi havia una vida. Després, n'hi va haver una altra, però era vida, al cap i a la fi.

Gutiérrez Aragón ha escrit una novel·la, no un assaig polític com pot ser-ho *Anatomia de un instante*, l'apropament de Javier Cercas al

cop d'Estat del 23-F. Tots els personatges de *La vida antes de marzo* són ficticis, llevat de Serhane el Tunisià, i els dos protagonistes sorgeixen directament d'una ficció que, tanmateix, no deixa de tenir un peu en la realitat. Cada un d'ells explica la seva història sense res a veure amb el complot que Hitchcock va forjar a *Estranys en un tren*. Aquí tenen més d'un trauma en comú i aprofiten aquest tren que creua Europa i part d'Àsia per tancar els cercles que uneixen les seves respectives famílies i per passar comptes amb la seva participació en un atemptat que va provocar centenars de morts.

Hem perdut un gran cineasta, però podem celebrar un no menys notable novel·lista. La prosa del guionista de *Furtivos* i *Las largas vacaciones del 36* es manifesta ara amb tota la seva despullada identitat a *La vida antes de marzo*. És probable que aquesta novel·la no salti mai a la pantalla, però la seva lectura evoca la imaginació i crea imatges que ben bé podrien ser cinematogràfiques. ■